

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

Performance Efficiency in Procurement Management in Local Administrative
Organizations in Mae Fa Luang District, Chiang Rai Province

ปาริยา เกียรติโสภ¹

ผศ.ดร. สุชาติ ใจภักดี²

ดร. พชรญาพร ปัญญาอาจ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 289 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างโดยวิธี Fisher Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า ภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับความคิดเห็น “มาก” เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความคุ้มค่าและด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความโปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการตรวจสอบ ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับสูง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่อายุและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

² อาจารย์สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

³ อาจารย์พิเศษ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

ABSTRACT

This research aimed to: (1) examine the level of operational efficiency in procurement and supply management within local administrative organizations in Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province; and (2) compare personal factors influencing the operational efficiency of procurement and supply management in local administrative organizations in Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province. The sample group consisted of 289 procurement and supply management personnel working in local administrative organizations in Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province. The research instrument was a questionnaire. The statistical methods employed included percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). Differences among groups were further analyzed using Fisher's Least Significant Difference (LSD) method.

The research findings revealed that the overall operational efficiency of procurement and supply management in local administrative organizations in Mae Fah Luang District, Chiang Rai Province was at a high level. When considering each dimension, the aspects of value for money and efficiency and effectiveness recorded the highest mean scores, followed by transparency, while audit and inspection showed the lowest mean score. The hypothesis testing results indicated that the overall operational efficiency was high, consistent with the research hypotheses. Regarding personal factors, gender, job position, and length of work experience had a statistically significant effect on operational efficiency at the 0.05 level, whereas age and educational level showed no significant effect on differences in operational efficiency.

Keywords: operational efficiency, local administrative organizations

บทนำ

การจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกระบวนการสำคัญในการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐที่ต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่น กระบวนการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส โดยการดำเนินงานดังกล่าวมีผลต่อการใช้ทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาโครงการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน (ชนันรจน์ เลิศอัครพันธ์ และคณะ, 2567)

ในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การบริหารจัดการด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความท้าทาย เนื่องจากพื้นที่นี้มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลายและประชาชนที่มีความต้องการแตกต่างกัน การใช้จ่ายงบประมาณจึงต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่าย และสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะได้อย่างเต็มที่ การจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้โครงการต่างๆ สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน โดยไม่เกิดการรั่วไหลของงบประมาณหรือการใช้งบที่ไม่คุ้มค่า ทั้งนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบปัญหาในการทำงานดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย, 2568)

1) กระบวนการอนุมัติงบประมาณล่าช้า กระบวนการอนุมัติงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างอาจใช้เวลานาน เนื่องจากขั้นตอนการตรวจสอบและอนุมัติไม่สามารถดำเนินการได้ทันเวลา ส่งผลให้การจัดหาสินค้าและบริการมีความล่าช้า และอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของท้องถิ่นในด้านต่างๆ

2) ความไม่เข้าใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของเจ้าหน้าที่ บางครั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอาจขาดความรู้และความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ หรือขั้นตอนที่ถูกต้อง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ หรือเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำเอกสารที่ไม่ครบถ้วน

3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับอาจไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อจัดจ้างในหลายๆ โครงการ ส่งผลให้การจัดซื้อสินค้าและบริการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องลดขนาดหรือคุณภาพของโครงการลง ซึ่งอาจทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4) ขาดการติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้างหลังการดำเนินการ หลังจากการจัดซื้อจัดจ้างแล้วอาจขาดระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของผู้รับจ้าง ซึ่งทำให้ไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพและผลลัพธ์ของงานที่ดำเนินการได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาความล่าช้า หรือคุณภาพงานที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด

5) ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กรหรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่นๆ อาจไม่ราบรื่น ส่งผลให้การดำเนินการด้านการจัดซื้อจัดจ้างเกิดความล่าช้า และไม่สามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่ตั้งไว้

นอกจากนี้แล้วการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวงจึงมีความสำคัญในหลายมิติ โดยเฉพาะการตรวจสอบการดำเนินงานตามหลักการของพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ซึ่งมุ่งเน้นที่การใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า ความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ การศึกษาในเรื่องนี้จะช่วยให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนในการดำเนินงานขององค์กรในพื้นที่นี้ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วสันต์ จำปาขาว และคณะ, 2566)

การศึกษาเรื่องนี้จึงมีความสำคัญในการตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ทั้งในด้านการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า การดำเนินการที่โปร่งใส และประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งจะช่วยนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและเพิ่มความเชื่อมั่นจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยมุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพมักพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) กล่าวคือ หากสามารถสร้างผลผลิตได้มากหรือมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากร เวลา และงบประมาณน้อย ย่อมถือว่ามีประสิทธิภาพสูง John D. Millet (1954) เห็นว่าประสิทธิภาพคือผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและก่อประโยชน์จากการดำเนินงานนั้น ขณะที่ Herbert A. Simon (1960) อธิบายว่าประสิทธิภาพควรพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและผลผลิต รวมถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยสรุป ประสิทธิภาพจึงเป็นแนวคิดที่สะท้อนทั้งด้านความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร คุณภาพของผลลัพธ์ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับผลการปฏิบัติงานขององค์กรหรือบุคลากร

แนวคิดพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดกรอบและมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐทุกประเภท โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณของรัฐเกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า โปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งยังยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเดิมที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุ เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริตผ่านกลไก “ข้อตกลงคุณธรรม” กฎหมายฉบับนี้กำหนดประเภทการจัดซื้อจัดจ้างหลัก 3 ประเภท ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไป การจ้างที่ปรึกษา และการจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง โดยมีวิธีดำเนินการ เช่น วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก วิธีเฉพาะเจาะจง และวิธีประกวดแบบในบางกรณี พร้อมทั้งกำหนดกระบวนการทำสัญญา การบริหารสัญญา การตรวจรับพัสดุ การประเมินผล ผู้ประกอบการ สิทธิในการอุทธรณ์ และบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด ทั้งนี้ การดำเนินงานทุกขั้นตอนต้องยึดหลักตามมาตรา 8 ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักการตรวจสอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารงบประมาณแผ่นดินและลดปัญหาการทุจริตในภาครัฐอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ได้แก่ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินงาน แรงจูงใจ การบริหาร องค์กร การวางแผน การกำหนดความต้องการ และบุคลากร ซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชนันรจน์ เลิศอัศวฤทธิ์ และคณะ, 2567; ธนวัฒน์ อุดมเจริญไมตรี และธนวิทย์ บุตรอุดม, 2567; วิษณุกรณ์ โคตมี, 2564) ขณะเดียวกัน งานศึกษาหลายชิ้นชี้ว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส การตรวจสอบได้ และการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน (เลิศวิรัช เลิศกมลสิน, 2563; ธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และคณะ, 2562) อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาอุปสรรคด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ขั้นตอนที่ซับซ้อน และการบริหารคลังพัสดุที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า (กรกช อ่อนน่วม และณาน เรืองธรรมสิงห์, 2562) โดยภาพรวมจึงสะท้อนว่า การพัฒนาทักษะบุคลากร การวางแผนที่เป็นระบบ การสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการที่โปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กำหนดกรอบการศึกษาโดยแบ่งตัวแปรออกเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงาน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่อาจส่งผลต่อรูปแบบและคุณภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านการตรวจสอบ ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและมาตรฐานของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดประชากรเป็นบุคลากรด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 289 คน ตามข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย (2568) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านการตรวจสอบ โดยกำหนดเกณฑ์แปลผลตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553) และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยขอหนังสือจากสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิกเพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นแจกและรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ วิเคราะห์ทั้งสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 289 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และเพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 สำหรับช่วงอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ในด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒินุปริญญา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ปริญญาตรี จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ส่วนตำแหน่งงาน พบว่าข้าราชการมีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 สุดท้าย ในด้านประสบการณ์ทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ 1 – 5 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 ประสบการณ์ 6 – 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ประสบการณ์ 11 – 15 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และประสบการณ์ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ตามลำดับ

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรายด้านและภาพรวม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม

(N = 289)

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านความคุ้มค่า	3.84	0.68	มาก
2	ด้านความโปร่งใส	3.54	0.68	มาก
3	ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล	3.84	0.63	มาก
4	ด้านการตรวจสอบ	3.46	0.67	ปานกลาง
เฉลี่ย		3.67	0.39	มาก

ภาพรวมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการวิเคราะห์พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน ทั้งนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความคุ้มค่าและด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะที่ด้านการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเมื่อพิจารณาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการให้บริการเบิก-จ่ายพัสดุได้ตามความต้องการของหน่วยงานซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการจัดซื้อจัดจ้างให้ได้พัสดุที่มีคุณภาพและคุ้มค่าตามอายุการใช้งาน

2) ด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมองว่าการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความเปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการวางตัวเป็นกลางและปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกที่โปร่งใส ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

3) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าหน่วยงานมีระบบการบริหารจัดการพัสดุที่เหมาะสมและมีมาตรฐาน โดยเฉพาะการเก็บรักษาพัสดุและการควบคุมบัญชีที่รัดกุมซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างล่วงหน้าเพื่อให้การดำเนินงานต่อเนื่อง

4) ด้านการตรวจสอบ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง ยุติธรรม และสมเหตุสมผล ในขณะที่การรวบรวมข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระบบข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบยังเป็นประเด็นสำคัญที่ควรปรับปรุง

3. การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างของประสิทธิภาพตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะดังกล่าวแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่เท่ากัน

ในขณะเดียวกัน ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและระดับการศึกษาไม่พบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุหรือระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะเพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ยอมรับสมมติฐาน และจำเป็นต้องพิจารณาเชิงลึกเพิ่มเติมด้วยการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) เพื่อระบุว่ากลุ่มใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงาน จึงทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมดังนี้ ตำแหน่งงาน ผลการทดสอบ One-Way ANOVA พบว่าตำแหน่งงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 9.797$, $Sig. = 0.000$) โดยข้าราชการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 3.81$) รองลงมาคือพนักงานจ้างเหมาบริการ ($\mu = 3.69$) และพนักงานจ้างตามภารกิจต่ำที่สุด ($\mu = 3.58$) ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ข้าราชการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าพนักงานจ้างตามภารกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่คู่เปรียบเทียบอื่นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ระยะเวลาปฏิบัติงาน ผลการทดสอบ One-Way ANOVA พบว่าระยะเวลาปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 8.646$, $Sig. = 0.000$) โดยกลุ่มที่มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 16 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 3.83$) และกลุ่ม 1-5 ปีมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 3.51$) ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่ม 1-5 ปีมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่ม 6-10 ปี, 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่ม 6-10 ปีต่ำกว่ากลุ่ม 16 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่บางคู่ไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงาน ส่วนอายุและระดับการศึกษาไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่แสดงความแตกต่างชัดเจนในบางกลุ่ม ซึ่งควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรและการบริหารจัดการซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทสรุป

จากผลการศึกษาที่พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับความคิดเห็น “มาก” ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานในพื้นที่สามารถตอบสนองต่อการกิจและบทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม โดยมีการใช้ทรัพยากรด้านงบประมาณ บุคลากร เวลา และวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพที่ John D. Millet (1954) อธิบายว่า การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องบรรลุเป้าหมายขององค์กรเท่านั้น แต่จะต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้องและก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมโดยรวม

เมื่อพิจารณาด้านความคุ้มค่า ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดซื้อจัดจ้างที่สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานของหน่วยงานได้จริง ได้พัสดุที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้งานได้ตรงตามอายุการใช้งาน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาวิ เหมสุวรรณ (2538) ที่มองว่าประสิทธิภาพในมิติของต้นทุนหรือปัจจัยนำเข้าเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ้มค่า และลดการสูญเสียให้น้อยที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่สามารถบริหารจัดการด้านพัสดุได้ตามหลักการดังกล่าวในระดับที่น่าพอใจ ผลการศึกษาด้านความคุ้มค่ายังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย อุทการ (2562) ที่พบว่า การจัดหาพัสดุที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ การเลือกใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสม และการควบคุมการใช้พัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่มีลักษณะการดำเนินงานภายใต้กรอบงบประมาณและระยะเวลาที่จำกัด

ในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้า มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Herbert A. Simon (1960) ที่มองว่าประสิทธิภาพในการทำงานควรพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและผลผลิต รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ธาณินทร์ สุทธิกุญชร (2543) ที่ระบุว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถพิจารณาได้ทั้งในมิติของกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ของงานที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในด้านนี้ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ชณันรุจน์ เลิศอัครพัทธ์ และคณะ (2567) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ ซึ่งช่วยให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามแผนและลดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงาน

สำหรับด้านความโปร่งใส ซึ่งผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับความคิดเห็น “มาก” แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้สอดคล้องกับหลักการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้การดำเนินงานต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และมีการเปิดเผยข้อมูลในทุก

ขั้นตอน ซึ่งการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับสูงสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

ในขณะเดียวกัน ด้านการตรวจสอบเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น แม้ว่ายังคงอยู่ในระดับความคิดเห็น “มาก” ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดเก็บข้อมูลและเอกสารเพื่อใช้ในการตรวจสอบย้อนหลังยังอาจมีข้อจำกัดบางประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกช อ่อนน่วม และ ฌาน เรืองธรรมสิงห์ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน และความเข้าใจในขั้นตอนตามกฎหมายของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจส่งผลต่อความสะดวกรวดเร็วในการตรวจสอบ

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นไปตามองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านการตรวจสอบ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของ เบญญาภา ยาโตปมา และพิพัฒน์ ไทยอารี (2558) ที่มองว่าการบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ลดความซ้ำซ้อนและความสิ้นเปลือง และส่งผลให้หน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษาไม่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะเฉพาะของผู้ปฏิบัติงานบางด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงานจริง

ในประเด็นด้าน เพศ ผลการวิจัยพบว่า เพศมีผลต่อความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบ ความถูกต้องตามระเบียบ และการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ความแตกต่างทางลักษณะการทำงานและรูปแบบการตัดสินใจของบุคลากรแต่ละเพศอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในบางมิติ โดยแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพของ John D. Millet (1954) ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในการทำงานไม่ได้พิจารณาเพียงผลผลิตของงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความพึงพอใจและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำงาน ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละกลุ่มอาจส่งผลต่อผลลัพธ์ดังกล่าวแตกต่างกันไป ผลการศึกษานี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และคณะ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อการบริหารงานและประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในระดับหนึ่ง

สำหรับ ตำแหน่งงาน ผลการวิจัยพบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อวิเคราะห์เชิงลึกด้วยวิธี Post Hoc (LSD) พบว่าความแตกต่างเกิดขึ้นระหว่างบางตำแหน่งงานเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง หรือมีบทบาทในการตัดสินใจและกำกับดูแลงานพัสดุ ย่อมมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานได้มากกว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับสนับสนุน ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

สอดคล้องกับแนวคิดของ กันตยา เพิ่มผล (2541) ที่กล่าวว่าพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเกิดจากการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะของบุคคลให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเมื่อบุคคลมีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ อุดมเจริญไมตรี และธนวิทย์ บุตรอุดม (2567) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรและการบริหารองค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่และโครงสร้างการทำงานภายในองค์กรมีส่วนสำคัญต่อระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

ในส่วนของ ระยะเวลาปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์เชิงลึกพบว่าความแตกต่างเกิดขึ้นเฉพาะบางช่วงของระยะเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างมาเป็นระยะเวลานานย่อมมีความคุ้นเคยกับระเบียบ ขั้นตอน และแนวทางการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มากกว่าบุคลากรที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงาน ส่งผลให้สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาดี เมฆสวรรค์ (2538) และ ธานินทร์ สุทธิบุญชู (2543) ที่มองว่าประสิทธิภาพในการทำงานสามารถพิจารณาได้จากกระบวนการทำงานที่ถูกต้อง ได้มาตรฐาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ซึ่งประสบการณ์ในการทำงานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินงานตามกระบวนการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในทางตรงกันข้าม ผลการวิจัยพบว่า อายุและระดับการศึกษา ไม่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นงานที่อาศัยการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และแนวทางที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทำให้บุคลากรทุกช่วงวัยและทุกระดับการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ภายใต้กรอบเดียวกัน ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548 อ้างถึงใน อัครเดช ไม้งจันทร์, 2560) ที่ระบุว่าประสิทธิภาพการทำงานสามารถสร้างและพัฒนาได้จากกระบวนการทำงาน กระบวนการบริหาร และการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มากกว่าการพิจารณาจากคุณลักษณะส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริณา ทาระนัด (2561) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบและการยึดมั่นในความถูกต้องมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มากกว่าปัจจัยด้านอายุหรือระดับการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะการปฏิบัติงานและทัศนคติในการทำงานมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐ

จากผลการอภิปรายข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลบางด้าน โดยเฉพาะเพศ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาปฏิบัติงาน ขณะที่ปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษาไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างของประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าลักษณะพื้นฐานของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1) ด้านความคุ้มค่า จากผลการวิจัยพบว่าด้านความคุ้มค่ามีระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดซื้อจัดจ้างพัสดุได้ตรงตามความต้องการและสามารถนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมให้มีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การใช้ทรัพยากรด้านงบประมาณเกิดความคุ้มค่าสูงสุด และลดปัญหาการจัดซื้อซ้ำซ้อนหรือการใช้พัสดุไม่เต็มประสิทธิภาพ

2) ด้านความโปร่งใส แม้ผลการวิจัยจะพบว่าด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับสูง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชาสัมพันธ์แผนการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการพิจารณา และผลการดำเนินงานให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อการดำเนินงานขององค์กร

3) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนและการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้น ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและลดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

4) ด้านการตรวจสอบ เนื่องจากด้านการตรวจสอบเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับสูงก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารและข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นระบบและสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้สะดวกมากขึ้น เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งจะช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กรกช อ่อนน้อม และฉาน เรืองธรรมสิงห์. (2562). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(2), 222-233.

กันตยา เพิ่มผล. (2541). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน = Efficiency development. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เฉลิมชัย อุทการ. (2562). ปัจจัยของการบริหารงานพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของนักวิชาการพัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(1), 55-65.

ชนันรจน์ เลิศอัครพัทธ์, จารุกัญญา อุดานนท์ และกชกร เดชะคำภู. (2567). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(2), 285-304.

ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (2538). การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ. กรุงเทพฯ: รักอ่าน.

ธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และคณะ. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(2), 71-84.

ธนวัฒน์ อุดมเจริญมิตร และธนวิทย์ บุตรอุดม. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 19(69), 101-109.

ธานินทร สุทธิบุญชร. (2543). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีฝ่ายการพนักงาน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญญาภา ยาโตปมา และพิพัฒน์ ไทยอารี. (2558). การบริการพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิต**, 4(3), 1010-1017.
- เลิศภิรักษ์ เลิศกมลสิน. (2563). **แนวทางพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ กรณีศึกษาการ ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ จำปาขาว, วรานนท์ คงสง และชัยวัฒน์ ภูวรกุลชัย. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานจัดจ้าง ก่อสร้างของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **Journal of Digital Business and Social Sciences**, 9(2), 1-12.
- วิชญกรณ์ โคตมี. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขต จังหวัดบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย. (2568). **รายงาน/เอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย**. เชียงราย: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย.
- สิรินภา ทาระนัด. (2561). **การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กลุ่มอุตสาหกรรม ติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Herbert, A. S. (1960). **Administrative Behavior**. New York: The Free Press.
- Millet, J.D. (1954). **Management in the Public Sector: The Quest for Effective Performance**. New York: McGraw-Hill Book Company.